

GUSTAVE FLAUBERT

SAF BİR
YÜREK

ÜÇ ÖYKÜ I

CAN
CEP

TÜRKÇESİ
SAMİH RIFAT

Can Yayınları

*Bu tanıtım kopyası
Can okurları için
özel olarak hazırlandı.*

Can Yayınları

Gustave Flaubert

SAF BİR YÜREK

Gustave Flaubert, 1821'de, Rouen'da doğdu. Cerrah olan babası sayesinde çocuk yaşta tıp çevrelerinde bulunarak yapıtlarında görülen keskin gözlem yeteneğini geliştirdi. İtalya'ya ve Doğu'ya yolculuklar yaptı. Ailesinin Normandiya'daki malikânesine çekildiği dönemlerde, *Madame Bovary* (1857), *Duygusal Eğitim* (1869) ve *Salambó* (1832) gibi başyapıtlarını kaleme aldı. Hiçbir yazınsal akıma ve döneme ait olmak istemediğini belirtmiş olan Flaubert, roman türünün gelişimine büyük katkılarda bulundu. 1880 yılında, Rouen yakınlarındaki Croisset'de yaşamını yitirdi.

Samih Rifat, 1945'te İstanbul'da doğdu. Saint-Benoit Lisesi'ni ve İTÜ Mimarlık Fakültesi'ni bitirdi. Üniversite yıllarından başlayarak çeviriye yöneldi; ilk çevirilerini 1980'li yıllarda *Yazko Çeviri* dergisinde yayımladı. René Char, Jacques Prévert, André Verdet, Paul Valéry, Kavafis, Le Corbusier gibi ozan ve yazarlardan çeviriler yaptı. Yine üniversite yıllarında fotoğrafçılıkla ilgilendi. 80'li yıllardan başlayarak çeşitli dergilerde, yazdığı yazılara eşlik eden fotoğraflar yayımladı; belgesel filmler çekti. Bugün de çeviri, yazı ve fotoğraf çalışmalarını sürdürüyor.

CANCEP 4

Dizi Editörü: Celâl Üster
Yayına Hazırlayan: Esra Özdoğan
Kapak Tasarımı: Erkal Yavi
Dizgi: Serap Bertay
Düzeltili: Fulya Tükel
Montaj: Mine Sarıkaya
Kapak Uygulama: Serap Bertay

Kapak Baskı: Çetin Ofset
İç Baskı ve Cilt: Şefik Matbaası

İkinci Basım: Mayıs 2005

ISBN 975-07-0502-5

© Bu çevirinin yayın hakları Can Yayınları'ndadır. (2005)

CAN YAYINLARI LTD. ŞTİ
Hayriye Caddesi No. 2, 34430 Galatasaray, İstanbul
Telefon: (0-212) 252 56 75 - 252 59 88 - 252 59 89
Fax: (0-212) 252 72 33
<http://www.canyayinlari.com>
e-posta: yayinevi@canyayinlari.com

Gustave Flaubert
SAF BİR YÜREK

ÜÇ ÖYKÜ I

Türkçesi
SAMİH RİFAT

CAN YAYINLARI

ÖNSÖZ

“Öyküm ilerliyor! Herhalde iki ay içinde bitirmiş olurum; *Saf bir yüreğin öyküsü* sıradan bir yaşamın, bağlandığına coşkudan uzak bir biçimde bağlanan, taze ekmek gibi yumuşak, dindar ve yoksul bir köylü kadının öyküsüdür. Birbiri ardından bir adamı, hanımının çocuklarını, bir yeğeni, baktığı bir yaşlıyı, sonra papağanını sever; papağan ölünce, onu doldurtur, ölürken de papağanı Kutsal Ruh’la karıştırır. Düşündüğünüz gibi alaycı bir öykü değil, tam tersine, çok ciddi ve çok acıklı. Duyarlı ruhları acı-maya yöneltmek, ağlatmak istiyorum, çünkü ben de onlardanım.”

Gustave Flaubert, 19 haziran 1876’da bayan Roger des Genettes’e yazdığı mektupta, *Saf bir yürek*’i böyle özetler. Öngördüğü gibi kısa bir sürede, 1876 ağustosunda da bitirir. Ertesi yıl, bambaşka bir anlayışla yazılmış iki uzun öykünün: *Ermiş Julien l’Hospitalier’inin söylencesi*’yle *Hérodias*’ın arasında, *Üç öykü* başlığı altında yayımlandığı zaman üç öykü de önemli bir yazın olayı olarak karşılanır. Ama *Saf bir yürek*’e daha bir sevecenlikle bakılır sanki. O günden bu güne, hazırlanış biçimine, biçimsel özelliklerine, içerdiği oluntular, kişiler ve ortamlarla Flaubert’in kendi yaşamının ayrıntıları arasındaki ilişkilere varıncaya kadar her şeyi nice uzun ve özenli çalışmalara, nice ilginç yorumlara konu olur. Bu çalışmaları küçümsemek de hak-sızlık olur: Flaubert’in, elde defter, öyküsünü geçireceği yerlerin özelliklerini saptaması, çalışma masasının üstünde de kahramanı Félicité’nin Loulou’sunun türünden, doldurulmuş bir papağan bulundurması yazın tarihinde benzerine az rastlanır bir biçem ustasının çalışma yöntemini göstermesi bakımından fazlasıyla ilginçtir. Öykü konusundaki değişik yorumlar da ilginçtir. Flaubert’in, daha

çalışmanın başlangıcında, bayan Roger des Genettes'e yazdığı mektupta getirdiği yorum da öyle. Ancak, gene ötekiler gibi, tartışılması gerekir.

Böyle bir denemeye son tümceden girişelim dersek, Flaubert'in 'ağlatmak istiyorum', demesi fazlasıyla şaşır- tır bizi. Uzmanların yazdığına göre, dostu Georges Sand'a verilmiş bir ödündür bu. Ama, bana sorarsanız, tutulmuş bir söz değildir: onun öteki yapıtlarında, örneğin *Madame Bovary* ya da *Salammbo'*daki kişisellikten uzak, nesnel, yalın anlatımı burada da karşımıza çıkar, *Madame Bovary* ya da *Salammbo'*da olduğu gibi burada da yazar araya girmeye, yorumda bulunmaya kalkmaz. Öykünün hızlı akışı da buna izin vermez ayrıca. Okuru ağlatırsa ağlatırsa, anlatı- mın etkisi değil, Félicité'nin soylu yüreği, çıkardan uzak sevgisi ve özverisiyle acı yazgısı arasındaki karşıtlık ağla- tır. Bu karşıtlık öykünün alaycı bir öykü olmadığını, dola- yısıyla da Flaubert'in bayan Roger des Genettes'e yazdığı- nın doğruluğunu kanıtlar. Flaubert *Saf bir yürek*'i başlan- gıçta özellikle papağan üzerinde yoğunlaştırmayı tasarla- mışken, daha sonra onu öyküye ancak son bölümde, Théodore'un, Paul ile Virginie'nin ve Victor'un ardından sokması da alaylı bir anlatımdan kaçma düşüncesinin so- nucudur belki. Ama, Félicité'nin son soluğunu verirken, aralanan göklerde 'dev bir papağan görür gibi olması', ya- ni, bir anlamda, Loulou'yu Kutsal Ruh'la özdeşleştirilmesi bir alay içermese bile, *Bouvard ile Pécuchet*'nin yaratıcı- sının karşısında bulunduğumuzu unutmamak gerekir: hiç beklenmedik zamanlarda yarla,yok arası bir alayla karşılaşabiliriz. "Fabu, kuşun boğazını sıkıvereceğini söy- leyerek gözdağı veriyordu ama kollarının dövmelelerine ve kocaman favorilerine karşın acımasız bir çocuk değildi," tümcesinde olduğu gibi.

Saf bir yürek bir solukta okunur, ama, onu tüm ince- likleriyle kavramak istiyorsanız, bir kez daha, bir kez da- ha, bir kez daha okumanız gerekir.

Tahsin Yücel

I

Yarım yüzyıl boyunca Pont-l'Évêque'in kentli kadınları, hizmetçisi Félicité yüzünden Bayan Aubain'i kışkandılar.

Yılda yüz franga hem mutfak, hem ev işlerini yapıyor, dikiyor, yıkıyor, ütülüyor, at gemlemeyi, kümes hayvanlarını semirtmeyi, yayık yaymayı biliyordu ve pek de canayakın bir insan olmayan hanımına her zaman sadık kaldı.

Kadın, yakışıklı ama parasız pulsuz bir adamla evlenmiş, adam 1809 yılı başlarında ölmüş ve ona çok küçük iki çocukla bir sürü borç bırakmıştı. O da yılda en fazla beş bin frank getiren Toucques ve Geffosses çiftlikleri dışındaki bütün taşınmaz mallarını sattı, Saint-Melaine'deki evini bıraktı ve daha az masraflı bir başka yere, sebze halinin arkasına düşen, atalarından kalma bir eve yerleşti.

Arduvaz kaplı bu ev, nehre çıkan dar bir sokakla bir geçit arasındaydı. İçinde, insanı

sendeleten düzey farklılıkları vardı. Dar bir giriş, Bayan Aubain'in bütün gün pencere kenarında hasır bir koltukta oturduğu salonu mutfaktan ayırıyordu. Beyaza boyalı duvar kaplamasının önüne sekiz maun sandalye dizilmişti. Eski bir piyanonun üstünde piramit biçiminde bir karton kutu yığını yükseliyor, hepsinin tepesinde de bir barometre duruyordu. Sarı mermerden, 15. Louis tarzı şöminenin iki yanına, işlemeli kumaş kaplı iki geniş koltuk yerleştirilmişti. Ortadaki duvar saatinde bir Vesta Tapınağı betimi vardı ve tüm bu bölüm biraz küf kokuyordu; çünkü döşemesi bahçeden daha aşağıdaydı.

Birinci katta önce 'Madam'ın odası vardı. Duvarları soluk çiçekli bir kâğıtla kaplı, çok büyük bir odaydı bu; bir duvarında da 'Mösyö'nün züppe delikanlı kılığında bir portresi asılıydı. Bu odadan, daha küçük bir başkasına geçiliyor ve orada şiltesiz iki çocuk yatağı görülüyordu. Ardından her zaman kapalı duran, üstlerine çarşaf örtülmüş mobilyalarla dolu salon geliyordu. Bir koridorla çalışma odasına geçiliyordu daha sonra; burada rafaları kitap ve eski püskü kâğıtlarla dolu bir kitaplık, siyah ahşaptan büyük bir çalışma masasını üç yandan sarıyor, karşılıklı iki duvar panosu da daha iyi zamanların ve yitip gitmiş

bir zenginliğin anısı kamaşkalem desenler, guvaş manzaralar ve Audran'ın gravürleri altında kayboluyordu. İkinci katta, kırlara bakan bir tepe penceresi, Félicité'nin odasını aydınlatıyordu.

Félicité, sabah ayinini kaçırmamak için şafakla kalkıyor ve hiç ara vermeden akşama dek çalışıyordu; akşam yemeği bittikten, tabak çanak yerleştirilip kapı dikkatle kapatıldıktan sonra da yanan kütüğu küllerin altına gömüyor ve elinde tespihi, ocağın önünde uyuyakalıyordu. Pazarlıkta kimse onun eline su dökemezdi. Temizliđe gelince; tencerelerinin parıltısı, öbür hizmetçileri her zaman umutsuzluğa düşürmüştü. Tutumlu ydu; yemeğini yavaş yavaş yer, onun için özel olarak pişen ve yirmi gün giden altı okkalık ekmeğinin kırıntılarını masadan parmağıyla toplardı.

Mevsim ne olursa olsun, sırtından toplu iğneyle tutturulmuş basma bir yemeni, saçlarını gizleyen bir başlık, kül rengi çoraplar ve kırmızı bir iç etek giyer, gömleğinin üstüne de hastane hemşireleri gibi göğüslüklü bir önlük geçirirdi.

Yüzü zayıf, sesi inceydi. Yirmi beş yaşındayken kırkında görünüyordu; ellisinden sonra da yaşi bütünüyle anlaşılmaz oldu. Her

Can Yayınları

*Bu tanıtım kopyası
Can okurları için
özel olarak hazırlandı.*

Can Yayınları

GUSTAVE FLAUBERT

SAF BİR
YÜREK
ÜÇ ÖYKÜ I

Fransız edebiyatında gerçekçiliğin öncüsü sayılan Gustave Flaubert (1821-1880), 'Saf Bir Yürek', 'Konuksever Aziz Julien Söylencesi' ve 'Herodias' adlı öykülerden oluşan *Üç Öykü* -yö, *Madame Bovary*'den yirmi yıl sonra kaleme almıştı. Yazar, birçoklarının hayranı olarak kabul edilen bu kitabın ilk öyküsü 'Saf Bir Yürek'te, talihli bir hizmetçi kızın hikâyesi eşliğinde ruhsal bir yolculuğa çıkarır okuru. Flaubert'in tüm yazımsal ustalığını sergileyen bu güzel öyküyü Samih Rifat'ın çevirisiyle sunuyoruz.

ISBN 978-07-0502-5

CAN
CEP

www.can yayinlari.com